

RZECZPOSPOLITA POLSKA
MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Poczt. 33
Centrala tel. 52 12 888

Warszawa, dnia

23 10

2013 r.

RPO. 597667/08

2013 -10- 25

1558683

DWOiP III 072 - 23/13/3

Pani

Justyna Róża Lewandowska

Dyrektor Zespołu

Krajowego Mechanizmu Prewencji

Al. Solidarności 77

00-090 Warszawa

WS

2013 -10- 29

Stanowisko Pani Dyrektora,

W odpowiedzi na pismo z dnia 4 października 2013 roku (sygn. RPO-744189 - VII-720.8.3/13/WS), przy którym przekazano Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji z rekontroli przeprowadzonej w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku, uprzejmie przedstawiam stanowisko Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji (dalej DWOiP) odnośnie sformułowanych przez Zespół zaleceń.

Ad.1.1 – natychmiastowe zaprzestanie praktyk długoterminowego izolowania nieletnich w izbach przejściowych.

Zdaniem DWOiP zalecenie należy uznać za zasadne, było ono również sformułowane w ostatnich zaleceniach opracowanych przez DWOiP po kontroli w dniach 4-5 kwietnia 2013 roku (pkt 2 sprawozdania z wizytacji - monitorować na bieżąco okres pobytu nieletniego umieszczonego w izbie przejściowej ograniczając go do niezbędnego minimum, wynikającego z przyczyny jego zastosowania). W rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich – dalej rozporządzenie (Dz.U. z 2001r., Nr 124, poz. 1359 z późn. zm.) w § 25 ust. 1 wskazano, że nieletniego można umieścić w izbie przejściowej dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku (§ 25) – na czas określony albo w przypadku nowoprzyjętego nieletniego w sytuacjach określonych w § 44 ust.1 pkt 1-5 – na okres maksymalnie do 14 dni.

Wprawdzie w § 25 rozporządzenie nie określa „sztywno” czasu stosowania izby przejściowej, jednakże DWOiP zaleca również w tym przypadku nie przekraczania terminu 14 dni oraz każdorazowo monitorować ten okres i ograniczać go do niezbędnego minimum.

W wyjątkowych sytuacjach np. odmowy dobrowolnego opuszczenia izby przejściowej wydaje się celowym udokumentowanie tego faktu i złożenie wniosku. Takie zachowanie świadczyć będzie o naruszeniu przez wychowanka obowiązujących przepisów tj. przestrzegania regulaminu i rozkładu zajęć (§ 61 pkt 1 rozporządzenia), uczestniczenia w procesie resocjalizacji (pkt 3) i poleceń przełożonych, co z kolei może uzasadniać zastosowania ponownie uprawnienia przewidzianego w § 25 rozporządzenia.

Ad. 1. 2 – bezwzględne przestrzeganie maksymalnego czasu pobytu nowo przyjętego wychowanka w izbie przejściowej, zgodnie z § 44 rozporządzenia;

W ocenie DWOiP zalecenie jest zasadne. Wskazany przepis określa w sposób sztywny czas na jaki jest możliwe umieszczenie w izbie przejściowej nowoprzyjętego nieletniego tj. do 14 dni.

Ad.1.3 – zaprzestanie umieszczania nieletnich w izbie przejściowej z powodów takich jak rezygnacja z programu i oczekiwanie na przeniesienie do innego zakładu;

Zalecenie częściowo jest zasadne, o ile dotyczy pełnoletnich wychowanków i odmowy realizowania obowiązku szkolnego. Wynika on bowiem z tego, że obowiązek nauczania trwa do 18 roku życia. Przepis § 25 rozporządzenia uprawnia dyrektora do umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej w sytuacji konieczności zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie. Bezpieczeństwo i porządek w zakładzie uzależniony jest m.in. od przestrzegania przez wychowanków regulaminu i rozkładu zajęć do czego są zobowiązani (§ 61 pkt 1 rozporządzenia), uczestniczenia w procesie resocjalizacji (pkt 3) i wykonywania poleceń przełożonych. Należy pamiętać, iż odstąpienie przez jednego, a zwłaszcza kilku wychowanków od realizacji programu grupy, odmowa uczestniczenia w zajęciach prowadzonych dla grupy może prowadzić do zagrożenia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie. Należy zauważyć, iż zaistnienie takich sytuacji, bez możliwości korzystania przez

dyrektora z uprawnienia przewidzianego w § 25 rozporządzenia, czyniłoby koniecznym zaangażowanie dodatkowej obsady pracowników ochrony i pracowników pedagogicznych celem zapewnienia nadzoru nad wychowankami pozostałymi w grupie wychowawczej. Naruszenie przez nieletniego w ten sposób regulaminu i rozkładu zajęć uzasadnia zastosowanie § 25 rozporządzenia i umieszczenie nieletniego w izbie przejściowej.

Ad. 1.4 – odstąpienie od umieszczania wychowanków w izbie przejściowej „do wyjaśnienia sprawy”.

Zalecenie jest częściowo zasadne. O ile pewne sytuacje, które wymagają wyjaśnienia uzasadniają uznanie ich za naruszające bezpieczeństwo i porządek, to jednak nie każda. Przytoczona w Raporcie sytuacja dotycząca „posiadania i wydania pieniędzy bez zgody personelu Zakładu” w ocenie DWOiP nie należy do tej kategorii. Do takich przypadków można z pewnością zaliczyć np. zaginięcie z warsztatów pilnika lub ostrego narzędzia.

Ad. 1.5. usunięcie z § 23 Regulaminu Zakładu przepisu wskazującego na możliwość umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej, po przyjęciu do zakładu na okres nie dłuższy niż 14 dni, w celu sporządzenia wstępnej diagnozy umiejętności szkolnych nieletniego, który jest niezgodny z § 44 rozporządzenia;

Zdaniem DWOiP zalecenie należy uznać za niezasadne. W § 23 Regulaminu Zakładu Poprawczego w Białymstoku wymienione zostały czynności, jakim poddawany jest nowoprzyjęty wychowanek, a które określa § 44 ust.2 pkt 1-5 rozporządzenia w sprawie zp i sdn. W regulaminie Zakładu zapis uszczegółowiono rozbudowując o punkt: "sporządzenia wstępnej diagnozy umiejętności szkolnych nieletniego". Powyższy zapis jest zgodny z obowiązującymi przepisami prawnymi. Wg § 44 ust.2 pkt 3 przedmiotowego rozporządzenia nowoprzybyłego wychowanek umieszcza się w izbie przejściowej min. w celu przygotowania planu indywidualnych oddziaływań resocjalizacyjnych. W § 59 ust 3 pkt 2 ww. cyt rozporządzenia określono, że indywidualny plan resocjalizacji obejmuje w szczególności:

- zakres, kierunki i formy nauczania, kształcenia zawodowego, jakimi wychowanek ma zostać objęty, oraz jego indywidualne obowiązki wiążące się z przebiegiem nauczania.

Mając na względzie powyższe proces diagnozowania nieletniego w zakresie umiejętności szkolnych jest czynnością niezbędną w celu opracowania właściwych kierunków oddziaływań resocjalizacyjnych. Wykonywanie czynności diagnostycznych podczas pobytu wychowanek w izbie przejściowej jest zasadne, bowiem nie zakłóca się procesu edukacyjnego innych wychowanków. Wychowankowie umieszczeni w zakładzie poprawczym posiadają liczne deficyty, w tym wieloletnie opóźnienia szkolne, dlatego też wstępna diagnoza szkolna służy nauczycielowi opracowaniu indywidualnych wymagań uwzględniających możliwości ucznia oraz jego rzeczywisty poziom wiedzy.

Ad. 1.6. umożliwienie nieletnim wykonywanie rozmów telefonicznych w sposób zapewniający prywatność, czyli wyeliminowanie praktyki odbywania rozmów w obecności pracowników Zakładu w systemie „głośnomówiącym”;

Według DWOiP powyższe zalecenie należy uznać za zasadne. W przepisach brak jest wyraźnych regulacji określających zasady kontrolowania rozmów telefonicznych wychowanków. Należy jednak mieć na uwadze treść art. 49 Konstytucji RP, który stanowi, że "zapewnienia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenie może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony". Przyjąć można, że kontrola rozmów telefonicznych stanowi formę ograniczenia kontaktów wychowanków z osobami spoza placówki i wówczas zastosowanie znaleźć może art. 66 § 4 i 5 upn.

Ad. 1.7. umożliwienie nieletnim przebywającym w izbach przejściowych wykonywania rozmów telefonicznych na ich koszt;

W ocenie DWOiP zalecenie należy uznać za zasadne. Obowiązujące przepisy nie różnicują prawa wychowanków przebywających na grupach wychowawczych jak i w izbach przejściowych do kontaktów ze światem zewnętrznym poprzez rozmowy telefoniczne. Zatem należy umożliwić nieletnim przebywającym w izbach przejściowych inicjowanie połączeń telefonicznych na ich koszt, zwłaszcza, że w zakładzie jest zainstalowany aparat telefoniczny na kartę. Problemem może

okazać się nie posiadanie przez nowoprzybyłego nieletniego odpowiedniej karty telefonicznej. W celu rozwiązania tego, należy uwzględnić w przepisach wewnętrznych placówki prawo nieletniego przebywającego w izbie przejściowej do inicjowania rozmów na własny koszt i umożliwienie zakupu karty.

Ad. 1.8 – zmianę Regulaminu izb przejściowych oraz zaprzestanie praktyki polegającej na zabieraniu elementów wyposażenia pokoju wychowanków w ciągu dnia w izbie przejściowej;

Zalecenie zdaniem DWOiP jest zasadne. W przepisach wykonawczych brak jest podstawy prawnej do tego rodzaju działań. Zgodnie z § 44 ust. 4 rozporządzenia izba przejściowa winna być urządzona w sposób odpowiadający warunkom pomieszczenia mieszkalnego. Oznacza to, że jej wyposażenie powinno odpowiadać wyposażeniu pozostałych pomieszczeń mieszkalnych w placówce.

Ad.1.9. wyposażenie nowoprzyjętych podopiecznych, przebywających w izbach przejściowych, w podstawowe środki higieny osobistej, bieliznę i odzież;

Zdaniem DWOiP zalecenie należy uznać za zasadne. Z treści § 57 ust. 1 pkt 6 przedmiotowego rozporządzenia wynika, iż zakład zapewnia wychowankowi w trakcie pobytu: odzież, bieliznę, obuwie, materiały szkolne i podręczniki, sprzęt i środki czystości. Korzystanie z własnej odzieży, bielizny i obuwia może być tylko w uzasadnionych przypadkach i za zgodą dyrektora, nie może więc to być regułą (§ 57 ust. 2).

Ad. 1.10. zwiększenie częstotliwości kąpieli wychowanków umieszczonych w izbach przejściowych;

W ocenie DWOiP zalecenie jest zasadne. W wyniku przeprowadzonej kontroli przez DWOiP w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku w dniach 4-5 kwietnia 2013r. zalecono umożliwienie wychowankom przebywającym w izbach przejściowych codzienną kąpiel.

Ad. 1.11 – realizowanie i przestrzeganie prawa nieletnich przebywających w izbach przejściowych do codziennych zajęć na świeżym powietrzu;

W ocenie DWOiP zalecenie jest zasadne. Europejskie Zasady w sprawie Nieletnich Sprawców Przepięstw będujących podmiotami sankcji lub środków (5 listopada 2008r.) wskazują, że dostęp do ćwiczeń powinien obejmować przynajmniej 2 godziny w ciągu dnia, z czego jedna z nich winna odbywać się na świeżym powietrzu, o ile warunki pogodowe na to zezwalają (zasada 81). Z zasady tej wynika, iż co najmniej 1 godzinę dziennie wychowankowie powinni mieć możliwość spędzania na świeżym powietrzu, a łącznie przysługuje im 2 godziny ćwiczeń. Druga godzina ćwiczeń (aktywności fizycznej) może być również realizowana w budynku. Ponadto żadne przepisy prawa nie różnicują pod tym względem sytuacji wychowanków przebywających w izbach przejściowych z pozostałymi nieletnimi oraz nie różnicują dni tygodnia.

Ad. 1.12. nadzorowanie korespondencji wychowanka w jego obecności;

W ocenie DWOiP zalecenie uznać należy za zasadne. Kontrola korespondencji nieletniego umieszczonego w zakładzie lub schronisku uregulowana jest szczegółowo w art. 66 § 3 upn – ustawy z dnia 26 października 1982r. *o postępowaniu w sprawach nieletnich* (Dz.U. Nr 35 poz. 228 ze zm.). Korespondencja podlega kontroli tylko w przypadku powzięcia „uzasadnionego podejrzenia” wystąpienia okoliczności wymienionych szczegółowo w tym artykule. Kontrola nie może być regułą. Biorąc pod uwagę specyfikę zakładu, który przeznaczony jest dla osób uzależnionych dopuścić należy kontrolę korespondencji celem sprawdzenia zawartości koperty. Osoba kontrolująca nie powinna zapoznawać się jednak z treścią korespondencji, a kontrola powinna odbywać się w obecności nieletniego.

Ad. 1.13. zaprzestanie stosowania wobec nieletnich kary w postaci umieszczenia w tzw. „substandardzie” jako niedopuszczalnej i nieznajdującej odzwierciedlenia w przepisach prawnych;

Zdaniem DWOiP zalecenie jest zasadne. Z przedstawionego Raportu Krajowego Mechanizmu Prewencji wynika, że umieszczanie wychowanków w tzw.

„substandardzie” jest formą izolowania nieletniego. Tego rodzaju dyscyplinowanie wychowanków nie znajduje odzwierciedlenia w przepisach prawnych. Za zachowania uzasadniające zastosowanie środka dyscyplinarnego należy wykorzystywać środki uregulowane obowiązującymi przepisami prawnymi.

Ad. 1.14 – dostosowanie procedury stosowania środków przymusu bezpośredniego, opracowanej w Zakładzie, do aktualnych przepisów prawnych w tym zakresie.

Zalecenie jest zasadne W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 24 maja 2013r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej - Dz.U. z 2013r., poz. 628). należy niezwłocznie dokonać odpowiednich zmian w aktach wewnętrznych zakładu.

Ad. 1.15. wzbogacenie posiłków o owoce;

Wg DWOiP zalecenie należy uznać za zasadne. Wyżywienie jest szczególnie istotne dla nieletnich, którzy nie zakończyli jeszcze okresu wzrostu. W ich przypadku konsekwencje niewłaściwego odżywiania mogą dać znać o sobie wcześniej i być poważniejsze niż u osób, które osiągnęły pełną dojrzałość fizyczną.

Mając jednak na względzie wysokość dziennych stawek wyżywienia, realizacja tego zalecenia co najmniej w okresach podaży sezonowych, krajowych owoców jest możliwa do wykonania.

Ad. 1.16 – poprawę estetyki izb przejściowych;

Zalecenie w ocenie DWOiP jest zasadne. Zgodnie z § 44 ust. 4 rozporządzenia izba przejściowa winna być urządzona w sposób odpowiadający warunkom pomieszczenia mieszkalnego. Oznacza to, że jej wyposażenie i wygląd estetyczny powinien odpowiadać wyposażeniu pozostałych pomieszczeń mieszkalnych w placówce.

Ad. 1.17. modernizację monitoringu placówki i dostosowanie go do wymogów rozporządzenia w zakresie archiwizowania cyfrowego zapisu z monitoringu izb

mieszkalnych, przejściowych, izolacyjnych i izb chorych do czasu opuszczenia przez nieletnich w nich przebywających zakładu;

Przyjęty w § 105⁵ rozporządzenia termin przechowywania zapisów z (do czasu opuszczenia placówki przez nieletniego) spowodował konieczność kosztownego dostosowania istniejących systemów do obowiązujących wymogów. Nie wszystkie placówki były w stanie wygospodarować na ten cel odpowiednie środki, ale systemy te są sukcesywnie modernizowane i dostosowywane do wymogów ww. przepisu.

Z uwagi na zgłaszane przez dyrektorów zakładów i schronisk zastrzeżenia odnośnie zbyt długich okresów przechowywania zapisów monitoringu, w ramach prac nad nowelizacją rozporządzenia w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich uwzględniono postulat ograniczenia czasu ich przechowywania (30 lub 60 dni w zależności od monitorowanego pomieszczenia). Pozwoli to na ograniczenie wydatków związanych z zakupem odpowiednich urządzeń i archiwizowaniem nagrań, bez istotnego wpływu na stan bezpieczeństwa w placówce.

Ad. 1.18. ujednoczenie tygodniowego rozkładu zajęć grupy readaptacyjno-remotywacyjnej dołączonego do programu pracy tej grupy w zakresie liczby godzin prac porządkowych na rzecz Zakładu;

Zdaniem DWOiP zalecenie należy uznać za zasadne, o ile dotyczy rzetelnego i zgodnego z rzeczywistością stanem umieszczania w rozkładzie zajęć grupy readaptacyjno-remotywacyjnej informacji. W przedstawionym Raporcie Krajowego Mechanizmu Prewencji zawarto wniosek, że dyrektor wykonał zalecenie i dokonał zmiany programu polegającej na wprowadzeniu w grupie readaptacyjnej min. zmniejszenia liczby godzin prac porządkowych wykonywanych przez wychowanków. Wg obowiązującego harmonogramu suma godzin wykonywanych prac przez nieletnich nie przekraczała 30 godz. miesięcznie, co potwierdzili nieletni. Podczas prowadzonych czynności kontrolnych przedstawiciele KMP stwierdzili na tablicy ogłoszeń umieszczonej w grupowym korytarzu harmonogram, w którym liczba prac porządkowych wynosiła 32 godziny miesięcznie. Należy dane te ujednoczyć i na przyszłość skrupulatnie przygotowywać rozkłady zajęć.

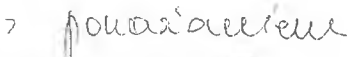
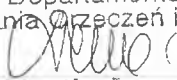
Ad. 1.19. zwiększania liczby wychowanków w grupie wychowawczej i oddziale szkolnym, tylko za zgodą Ministra Sprawiedliwości, po uprzednim złożeniu odpowiedniego wniosku;

Zalecenie jest zasadne. W świetle § 11 przedmiotowego rozporządzenia w przypadkach uzasadnionych względami wychowawczymi lub organizacyjnymi Minister Sprawiedliwości, na wniosek dyrektora zakładu poprawczego, może okresowo, nie dłużej jednak niż na okres 6 miesięcy, zwiększyć liczbę wychowanków w grupie wychowawczej i oddziale szkolnym, nie więcej jednak niż o 3 wychowanków, z zachowaniem liczby grup w zakładzie. Dyrektor musi bezwzględnie przestrzegać powyższego przepisu i występować ze stosownym wnioskiem do Ministra Sprawiedliwości.

W zaleceniu 1.20 – przedstawiciele KMP zwrócili się bezpośrednio z prośbą do dyrektora placówki o nadesłanie wyjaśnień dotyczących awarii monitoringu w maju 2013r., nadesłanie kopii dokumentacji potwierdzającej zgłoszenie awarii firmie serwisującej wraz z odpowiedzią firmy opisującą przyczynę i zakres awarii.

Ponadto w Raporcie w pkt 2.1 zawarto skierowane do Dyrektora Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji zalecenie przeprowadzania systematycznych wizytacji w ZP w Białymstoku oraz monitorowanie stanu przestrzegania praw nieletnich, w szczególności w zakresie umieszczania nieletnich w izbach przejściowych.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że DWOiP w ramach sprawowanego nadzoru nad Zakładem Poprawczym w dalszym ciągu będzie kontrolował stan przestrzegania praw nieletnich oraz ustali, czy wydane zalecenia zostaną przez placówkę zrealizowane.

ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu
Wykonania Orzeczeń i Probacji

Monika Lewoc
sędzia

Do wiadomości:

1. Dyrektor Zakładu Poprawczego w Białymstoku;
2. Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku.

ZAKŁAD POPRAWCZY W BIAŁYMSTOKU

Vdz. 601/13

RPO-597667
Przyjmijcie go takim, jakim jest.
/Każdy ma wady, nawet najlepszy.
Jesteśmy jak ludźmi - nie aniołami
Casar Flaischlen

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPE.

2013 -12- 05

Białystok, dn. 2013-11-29

81 11 NR 1607162

Pani

Justyna Róża Lewandowska

Dyrektor Zespołu

Krajowego Mechanizmu

Prewencji

W odpowiedzi na pismo z dn. 2013-10-04 uprzejmie informuję o sposobie realizacji zaleceń wydanych po rekontrolu przeprowadzonej w dniach 21-22.05.2013r. w Zakładzie Poprawczym w Białymstoku przez Krajowy Mechanizm Prewencji Biura Rzecznika Praw Obywatelskich.

Ad. 1.1. - natychmiastowe zaprzestanie praktyk długoterminowego izolowania nieletnich w izbach przejściowych.

Zalecenie będzie realizowane. W wyjątkowych sytuacjach np. odmowy dobrowolnego opuszczenia izby przejściowej fakt ten będzie dokumentowany poprzez złożenie przez nieletniego oświadczenia. Zachowanie powyższe, zgodnie ze stanowiskiem DWOiP MS, świadczyć będzie o naruszeniu przez wychowanka obowiązujących przepisów tj. przestrzegania regulaminu i rozkładu zajęć, uczestniczenia w procesie resocjalizacji i nie wykonywania poleceń przełożonych, co z kolei może uzasadniać ponowne zastosowanie uprawnienia przewidzianego w § 25 rozporządzenia.

Ad. 1.2. – bezwzględne przestrzeganie maksymalnego czasu pobytu nowo przyjętego wychowanka w izbie przejściowej.

Przyjęte do realizacji zgodnie z zaleceniem.

Ad. 1.3. – zaprzestanie umieszczania nieletnich w izbie przejściowej z powodów takich jak rezygnacja z programu i oczekiwanie na przeniesienie do innego zakładu.

Nieletni rezygnujący z programu i oczekujący na przeniesienie do innego zakładu (wyłącznie do zp o wzmożonym nadzorze wychowawczym) odmawiają jednocześnie uczestnictwa w zajęciach prowadzonych w grupie wychowawczej. Odstąpienie przez jednego, a zwłaszcza kilku wychowanków od realizacji programu grupy, czyli odmowa uczestniczenia w zajęciach prowadzonych dla grupy może prowadzić do zagrożenia bezpieczeństwa i porządku w Zakładzie. Zgodnie ze stanowiskiem DWOiP MS naruszenie zatem w ten sposób regulaminu i rozkładu zajęć uzasadnia zastosowanie § 25 rozporządzenia.

Ad. 1.4. – odstąpienie od umieszczania wychowanków w izbie przejściowej „do wyjaśnienia sprawy”.

Zgodnie ze stanowiskiem DWOiP MS nieletni będą umieszczani w izbie przejściowej wyłącznie w sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu Zakładu, a wymagających wyjaśnienia.

Ad. 1.5. – usunięcie z Regulaminu Zakładu przepisu wskazującego na możliwość umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej, po przyjęciu do Zakład na okres nie dłuższy niż 14 dni, w celu sporządzenia umiejętności szkolnych nieletniego, który jest niezgodny z § 44 rozporządzenia.

W związku z uznaniem przez DWOiP MS powyższego zalecenia za niezasadne, nie będzie ono realizowane.

Ad. 1.6. – umożliwienie nieletnim wykonywanie rozmów telefonicznych w sposób zapewniający prywatność, czyli wyeliminowanie praktyki odbywania rozmów w obecności pracowników Zakładu w systemie „głosnomówiacy”.

Zalecenie zostało wprowadzone do realizacji w dn. 21-10-2013r. Zarządzeniem dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku Nr 17/13.

Ad. 1.7. – umożliwienie nieletnim przebywającym w izbach przejściowych wykonywania rozmów telefonicznych na ich koszt.

Wykonywanie przez nieletnich rozmów telefonicznych na ich koszt było możliwe podczas kontroli KMP, bowiem w Zakładzie znajduje się aparat telefoniczny na kartę. Kartę telefoniczną natomiast mogą zakupić pracownicy magazynu ZP Białystok na prośbę nieletniego.

Ad.1.8. – zmianę Regulaminu izb przejściowych oraz zaprzestanie praktyki polegającej na zabieraniu elementów wyposażenia pokoju wychowanków w ciągu dnia w izbie przejściowej.

Usunięto z Regulaminu izb przejściowych zdanie „W przypadku niszczenia wyposażenia izb przejściowych możliwe jest jego usunięcie.” Praktyki polegającej na zabieraniu elementów wyposażenia pokoju wychowanków w ciągu dnia w izbie przejściowej, o której pisze KMP, nie stosowano.

Ad. 1.9. – wyposażenie nowoprzybyłych podopiecznych, przebywających w izbach przejściowych, w podstawowe środki higieny osobistej, bieliznę i odzież.

Wychowankom nowoprzybyłym, przebywającym w izbach przejściowych, Zakład zapewniał środki higieny osobistej, bieliznę (majtki w ilości dwóch sztuk) i odzież. Zgodnie ze stanowiskiem DWOiP MS oraz zaleceniem KMP wychowanek przybywający do zakładu już podczas pobytu w izbie przejściowej zostanie wyposażony zgodnie z §57 ust.1. pkt.6 rozporządzenia, tj.: w odzież, bieliznę, obuwie, sprzęt i środki

czystości. Dotychczas ww. przedmioty wychowanek otrzymywał po przyjęciu go do grupy wstępnej.

Ad. 1.10. – zwiększenie częstotliwości kąpeli wychowanków umieszczonych w izbach przejściowych.

Zalecenie zostało zrealizowane po kontroli przeprowadzonej przez DWOiP MS w dniach 4-5 kwietnia 2013r (Załącznik Nr 2).

Ad. 1.11. – realizowanie i przestrzeganie prawa nieletnich przebywających w izbach przejściowych do codziennych zajęć na świeżym powietrzu.

Zalecenie było i jest realizowane. Zakład Poprawczy w Białymstoku jest jedynym zakładem poprawczym w Polsce, w którym wszyscy wychowankowie uczestniczą codziennie przez godzinę w zajęciach na świeżym powietrzu, a wychowankowie przebywający w izbach przejściowych – 2 godziny dziennie.

Ad. 1.12. – nadzorowanie korespondencji wychowanka w jego obecności.

Zalecenie zgodnie ze stanowiskiem DWOiP i zaleceniem KMP będzie realizowane we wskazany sposób.

Ad. 1.13. – zaprzestanie stosowania wobec nieletnich kary w postaci umieszczenia w tzw. „substandardzie” jako niedopuszczalnej i nieznajdującej odzwierciedlenia w przepisach prawnych.

Zalecenie przyjęto do realizacji. Umieszczenie w tzw. „substandardzie” nie było stosowane jako kara.

Ad. 1.14. – dostosowanie procedury stosowania środków przymusu bezpośredniego, opracowanej w Zakładzie, do aktualnych przepisów prawnych w tym zakresie.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 24 maja 2013r. o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej dokonane zostaną odpowiednie zmiany w wewnętrznych uregulowaniach Zakładu.

Ad. 1.15. – wzbogacenie posiłków o owoce.

Zgodnie ze stanowiskiem DWOiP MS zalecenie będzie realizowane w okresach podaży sezonowych, krajowych owoców.

Ad. 1.16. – poprawę estetyki izb przejściowych.

Estetyka wszystkich izb przejściowych będzie poprawiana i ujednolicona w zależności od posiadanych środków finansowych.

Ad. 1.17. – modernizację monitoringu placówki i dostosowanie go do wymogów rozporządzenia w zakresie archiwizowania cyfrowego zapisu z monitoringu izb mieszkalnych, przejściowych, izolacyjnych i izb chorych do czasu opuszczenia przez nieletnich w nich przebywających zakładu.

Zgodnie ze stanowiskiem DWOiP MS i zaleceniem KMP monitoring placówki został zmodernizowany. W chwili obecnej możliwe jest archiwizowanie zapisu zgodnie ze wskazaniem rozporządzenia MS.

Ad. 1.18. – ujednoczenie tygodniowego rozkładu zajęć grupy readaptacyjno-remotywacyjnej dołączonego do programu grupy w zakresie liczby godzin prac porządkowych na rzez Zakładu.

Tygodniowy rozkład zajęć został poprawiony (Załącznik Nr 1).

Ad. 1.19. – zwiększania liczby wychowanków w grupie wychowawczej i oddziale szkolnym, tylko za zgodą Ministra Sprawiedliwości, po uprzednim złożeniu odpowiedniego wniosku.

Zalecenie przyjęto do realizacji.

Ad. 1.20. – ponadto przedstawiciele KMP zwracają się z prośbą do dyrektora placówki o nadesłanie: wyjaśnień dotyczących monitoringu w maju 2013r. (jaki pomieszczenia i okres obejmował zniszczony zapis), kopię dokumentacji potwierdzającej zgłoszenie awarii firmie serwisującej wraz z odpowiedzią firmy opisującą przyczynę i zakres awarii.

Zgodnie z prośbą uprzejmie przekazuję komplet dokumentacji:

- wyjaśnienie dotyczące monitoringu w maju 2013r.;
- zgłoszenie szkody do ubezpieczyciela z dn. 15.05.2013r.;
- ocena stanu technicznego routera sieciowego wykonana przez serwisanta z d. 17.05.2013r.;
- opis szkód systemu telewizji przemysłowej wykonany przez serwisanta z dn. 20.05.2013r.;
- protokół lustracji szkody z dn. 21.05.2013r.

DYREKTOR ZAKŁADU
Marek Tomasz Rutkowski

Do wiadomości:

- Pan Krzysztof Chojnowski, Prezes Sądu Okręgowego w Białymstoku;
- Pan Mirosław Przybylski, Dyrektor Departamentu Wykonania Orzeczeń i Probacji MS w Warszawie.

Załączniki:

- Załącznik Nr 1 – Tygodniowy rozkład zajęć grupy readaptacyjno-remotywacyjnej.
- Załącznik Nr 2 – Zarządzenie Nr 7/13 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 2013-05-20 w sprawie realizacji zaleceń po kontroli przeprowadzonej przez DWOiP MS w dniach 4-5 kwietnia 2013r.
- Załącznik Nr 3 – Zarządzenie Nr 17/13 Dyrektora Zakładu Poprawczego w Białymstoku z dnia 2013-10-21 w sprawie realizacji zaleceń po kontroli przeprowadzonej przez Krajowy Mechanizm Prewencji w dniach 21-22 maja 2013r.
- Załącznik Nr 4 – Wyjaśnienie dotyczące monitoringu w maju 2013r.;
- Załącznik Nr 5 – Zgłoszenie szkody do ubezpieczyciela z dn. 15.05.2013r.;
- Załącznik Nr 6 – Ocena stanu technicznego routera sieciowego wykonana przez serwisanta z d. 17.05.2013r.;
- Załącznik Nr 7 – Opis szkód systemu telewizji przemysłowej wykonany przez serwisanta z dn. 20.05.2013r.;
- Załącznik Nr 8 – Protokół lustracji szkody z dn. 21.05.2013r.

BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 2014 -03- 05

Krajowy Mechanizm Prewencji

KMP.573.22.2014.JJ

Pan
Miroslaw Przybylski
Dyrektor Departamentu Wykonania
Orzeczeń i Probacji w Ministerstwie
Sprawiedliwości
Al. Ujazdowskie 11
00-950 Warszawa

Szanowny Panu Dyrektoru

Uprzejmie dziękuję za nadesłanie pisma z dnia 23.10.2013 r. będącego odpowiedzią na rekomendacje zawarte w raporcie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji (dalej: KMP) z wizytacji Zakładu Poprawczego w Białymstoku. Treść wyżej wskazanego pisma nasuwa w kilku miejscach wątpliwości przedstawicieli KMP. W związku z powyższym przedstawiam poniżej zagadnienia, co do których uprzejmie proszę o ponowne ustosunkowanie się.

1. Zalecenie przedstawicieli KMP dotyczące natychmiastowego zaprzestania praktyki długoterminowego izolowania nieletnich w izbach przejściowych zostało uznane przez Państwa za zasadne wskazując jednak na pewne odstępstwa. Z Państwa pisma wynika bowiem, że stosowanie takiej praktyki jest dopuszczalne w wyjątkowych sytuacjach np. odmowy dobrowolnego opuszczenia izby przejściowej. Państwa zdaniem fakt ten powinien być udokumentowany i poprzedzony złożeniem przez nieletniego wniosku. Takie zachowanie świadczyć będzie o naruszeniu przez wychowanka obowiązujących przepisów tj. przestrzegania regulaminu i rozkładu zajęć (§ 61 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2001 r. w sprawie zakładów poprawczych i schronisk dla nieletnich {Dz.U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1359, ze zm., dalej zwanego rozporządzeniem}), uczestniczenia w procesie resocjalizacji (pkt 3 rozporządzenia) i poleceń przełożonych, co z kolei może uzasadniać zastosowania ponownie uprawnienia przewidzianego w § 25 rozporządzenia.

Z kolei zalecenia przedstawicieli KMP mówiące o zaprzestaniu umieszczania nieletnich w izbie przejściowej z powodów takich jak: „do wyjaśnienia sprawy”, rezygnacji z programu i

oczekiwania na przeniesienie do innego zakładu uznali Państwo za częściowo zasadne. W swojej odpowiedzi wskazali Państwo, że przepis § 25 rozporządzenia uprawnia dyrektora do umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej w sytuacji konieczności zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie. Bezpieczeństwo i porządek w zakładzie uzależniony jest m.in. od przestrzegania przez wychowanków regulaminu i rozkładu zajęć, do czego są zobowiązani (§ 61 pkt 1 rozporządzenia), uczestniczenia w procesie resocjalizacji (pkt 3 rozporządzenia) i wykonywania poleceń przełożonych. Państwa zdaniem odstąpienie przez jednego lub kilku wychowanków od realizacji programu grupy, odmowa uczestniczenia w zajęciach prowadzonych dla grupy może prowadzić do zagrożenia bezpieczeństwa i porządku w zakładzie, co z kolei uprawnia dyrektora Zakładu do umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej na podstawie § 25 rozporządzenia. Odstąpienie od takiej praktyki spowodowałoby konieczność zaangażowania dodatkowej obsady pracowników ochrony i pracowników pedagogicznych celem zapewnienia nadzoru nad wychowankami pozostałymi w grupie wychowawczej.

Odnosząc się do Państwa stanowiska w wyżej wymienionych kwestiach informuję, że zdanie przedstawicieli KMP pozostaje w tych sprawach niezmienione.

W ocenie przedstawicieli KMP obecne przepisy prawne nie dają możliwości umieszczenia w izbie przejściowej nieletniego z powodu braku chęci opuszczenia przez niego izby. Natomiast decyzja o umieszczeniu w izbie przejściowej, co jest *de facto* formą izolacji podopiecznego, powinna być jak najbardziej obiektywna i nie pozostawiać pola do nadużyć. W przypadku umieszczenia w izbie przejściowej „do wyjaśnienia sprawy” uznali Państwo, że pewne sytuacje zezwalają na taką praktykę, inne już nie. Wskazali Państwo jednak tylko dwa przypadki poddając je własnej ocenie, odmiennej od dyrektora wizytowanej placówki. Ponadto naruszenie przez wychowanka obowiązujących przepisów tj. przestrzegania regulaminu i rozkładu zajęć (§ 61 pkt 1 rozporządzenia), uczestniczenia w procesie resocjalizacji (pkt 3) i poleceń przełożonych, nie uzasadnia zastosowania § 25 rozporządzenia. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2010 r. Nr 33 poz. 178 tekst jednolity, dalej zwana upn.) wskazuje, że w przypadku m.in. niewykonywania przez nieletniego obowiązków wynikających z ustawy lub regulaminu ustalonego w schronisku lub zakładzie stosuje się środek dyscyplinarny (art. 95ce. § 1 upn.). W ocenie przedstawicieli KMP, taka praktyka jest właściwa w przypadku wszystkich wymienionych przez Państwa przypadkach. Stosując środek dyscyplinarny wychowanek ma zapewnione podstawowe gwarancje związane z ponoszeniem konsekwencji zachowania niezgodnego z regulaminem. Przed zastosowaniem środka dyscyplinarnego bowiem dyrektor schroniska lub zakładu albo upoważniony pracownik pedagogiczny wysłuchuje

nioletniego i zasięga opinii zespołu diagnostyczno-korekcyjnego lub zespołu diagnostycznego (art. 95ce. § 5 upn.). Ponadto decyzję o zastosowaniu środka dyscyplinarnego ze wskazaniem przyczyn jego zastosowania sporządza się na piśmie i podaje się do wiadomości nioletniemu wraz z pouczeniem o prawie do złożenia skargi do sędziego rodzinnego sprawującego nadzór nad schroniskiem albo zakładem i włącza się do akt osobowych nioletniego. Sędzia rodzinny sprawujący nadzór nad schroniskiem albo zakładem może uchylić decyzję dyrektora (art. 95ce. § 6 upn.). W przypadku umieszczenia w izbie przejściowej nioletni jest pozbawiony wyżej wymienionych gwarancji.

2. W swoim piśmie wskazali Państwo, że zalecenie dotyczące usunięcia z § 23 Regulaminu Zakładu przepisu wskazującego na możliwość umieszczenia nioletniego w izbie przejściowej, po przyjęciu do zakładu, na okres nie dłuższy niż 14 dni, w celu sporządzenia wstępnej diagnozy umiejętności szkolnych nioletniego, jest niezasadne.

Uprzejmie informuję, iż przedstawiona argumentacja jest przekonująca, w związku z czym przedstawiciele KMP uznali za niekonieczne zrealizowanie powyższej rekomendacji.

3. Za zasadne uznali Państwo zalecenie dotyczące realizowanie i przestrzeganie prawa nioletnich przebywających w izbach przejściowych do codziennych zajęć na świeżym powietrzu. Dyrektor Zakładu Poprawczego w piśmie z dnia 29.11.2013 r. wskazał, że *zalecenie było i jest realizowane oraz, że Zakład Poprawczy w Białymstoku jest jedynym zakładem poprawczym w Polsce, w którym wszyscy wychowankowie uczestniczą codziennie przez godzinę w zajęciach na świeżym powietrzu, a wychowankowie przebywający w izbach przejściowych - 2 godziny dziennie.*

Tymczasem z poczynionych przez przedstawicieli KMP ustaleń wynika, że w Regulaminie izby przejściowych owszem zawarto zapis mówiący o tym, że nioletni ma prawo do codziennego dwugodzinnego spaceru na świeżym powietrzu. Natomiast na podstawie analizy Książki służb posterunku nr 4 (dot. izb przejściowych) wizytujący dostrzegli, że nie wszyscy nioletni mieli takie prawo zapewnione. Z Księgi wynika, że w dniach, w którym nioletni uczestniczą w zajęciach szkolnych nie są realizowane spacery. W związku z powyższym zwracam się z uprzejmą prośbą o systematyczne monitorowanie powyższej kwestii w ramach sprawowanego nadzoru.

Uprzejmie proszę o ustosunkowanie się do wyżej wymienionych punktów.

W korespondencji zwrotnej proszę powołać się na znak sprawy KMP.573.22.2014.JJ

2 program

DYREKTOR ZESPOŁU

[Podpis]
Justyna Róża Łuszczyńska

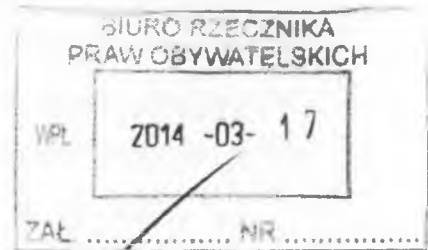

RPW/26023/2014 P
Data: 2014-03-17

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI
Departament Wykonania Orzeczeń i Probacji
Al. Ujazdowskie 11
00-950 WARSZAWA Skr. Pocz. 33
Centrala tel. 52 12 888

Warszawa, dnia *14 marca* 2014 roku

DWOiP. III. 072 - 23/13/8

Pani
Justyna Róża Lewandowska
Dyrektor Zespołu
Krajowego Mechanizmu Prewencji
Al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Przebieganie Pani Dyrektor

W odpowiedzi na pismo z dnia 5 marca 2014 roku (sygn. KMP.573.22.2014.JJ), w którym sygnalizuje Pani Dyrektor dalsze wątpliwości przedstawicieli KMP dotyczące umieszczania (pozostawiania) nieletnich w izbach przejściowych w sytuacji np. odmowy dobrowolnego opuszczenia takiej izby przez wychowanka uprzejmie wskazuję, że DWOiP w pewnych sytuacjach, dopuszcza możliwość ponowienia zastosowania procedury dotyczącej umieszczenia nieletniego w izbie przejściowej poprzez sporządzenie stosownego wniosku. Oczywiście, uprawnienie do złożenia takiego wniosku posiada pracownik zakładu, a nie nieletni. Zdaniem DWOiP, w omawianym przypadku nie ma jeszcze podstaw do zastosowania środków przymusu bezpośredniego. Ponadto, nie w każdej sytuacji będzie możliwe pokonanie „oporu” nieletniego w postaci odmowy opuszczenia pomieszczenia izby przejściowej, poprzez zastosowanie środków dyscyplinarnych. Z pewnością ten element można wykorzystać, lecz należy pamiętać, że zastosowanie jednego, czy kolejnego środka, przy dalszej odmowie nie zmieni faktu, iż nieletni pozostanie nadal w izbie z przekroczeniem 14 dniowego terminu.

DWOiP ustosunkowując się do rekomendacji dot. zaprzestania umieszczania nieletnich w izbie przejściowej z powodów takich jak rezygnacja z programu i oczekiwanie na przeniesienie do innego zakładu oraz do „wyjaśnienia sprawy” uznał je za częściowo zasadne. Uzasadnione jest to treścią przepisu § 25 rozporządzenia,

którego postanowienia pozwalają na indywidualną ocenę konkretnego przypadku. Należy przyjąć, iż zapis powyższej regulacji świadczy o daniu przez ustawodawcę osobie odpowiedzialnej za bezpieczeństwo i porządek w konkretnym zakładzie poprawczym prawa do oceny sytuacji i podjęcia stosownej decyzji, która zapewni bezpieczeństwo i porządek w zakładzie.

Ponadto, na marginesie należy zauważyć, iż wskazane w piśmie gwarancje dot. stosowanych środków dyscyplinarnych wobec nieletniego, w odróżnieniu od decyzji o umieszczaniu w izbie przejściowej, które są przewidziane w art. 95 ce upn, (w tym prawo do złożenia skargi do sędziego rodzinnego) weszły w życie z dniem 8 października 2013 roku. Natomiast na datę kontroli tj. 26 stycznia 2012 roku ani nawet na datę rekontroli tj. 21-22 maja 2013 roku, przepisy dotyczące środków dyscyplinarnych nie przewidywały prawa złożenia takiej skargi. Odnosząc się więc do tych dat, zarówno zastosowanie środka dyscyplinarnego wobec nieletniego, jak i umieszczenie go w izbie przejściowej nie dawało możliwości złożenia na taką decyzję skargi w „trybie odwoławczym”. Jednakże nieletni zawsze posiadali prawo do złożenia skargi na ogólnych zasadach, do sędziego rodzinnego, Ministerstwa Sprawiedliwości, Rzecznika Praw Obywatelskich, Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka.

Natomiast co do kwestii stosowania przez zakłady uprawnienia przewidzianego w § 25 rozporządzenia, jak i przestrzegania innych praw nieletnich, w tym również prawa do codziennych zajęć na świeżym powietrzu są one systematycznie monitorowane przez organy nadzorcze. Podczas przeprowadzanych kontroli i wizytacji w zakładach oraz schroniskach dla nieletnich problematyka ta jest badana i w sytuacji stwierdzenia nieprawidłowości wydawane są stosowne zalecenia.

Jednocześnie, z zadowoleniem przyjmuję uznanie przez KMP argumentacji przedstawionej przez DWOiP w zakresie istnienia podstaw prawnych sporządzenia wstępnej diagnozy umiejętności nieletniego podczas pobytu w izbie przejściowej po przyjęciu nowego nieletniego.

2 Proszym

ZASTĘPCA DYREKTORA
Departamentu Wykonania
Orzeczeń i Probacji

SKO Takano-Złoczewka